

JOK-Bladet

Medlemsblad för Järvafältets Ornitologiska Klubb **3:2020**

*Mer om spettarna i
Nedre Dalälven, och pärl-
ugglorna i Mellansverige.
Satellitlokalen Mälarklippan
Vi närmar oss 60-årsdagen!
Ålsta hage, värd att bevaras
som naturreservat!
...samt lite Eggebyhistoria.
Fritte till minne.*

Notiser, aktuella observationer, exkursionsrapporter och program...

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK)

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK), bildades 3/1-1961 och har allt sedan dess haft till huvuduppgift att observera och värna om fågelfaunan på Järvafältet med omnejd. JOK bedriver idag en intensiv verksamhet på Järvafältet, med målsättningen att området skall innehålla en så art- och individrik natur och fågelfauna som möjligt. Då Järvafältet är utsatt för kraftig exploatering runt kanterna, utgör klubben en viktig garant mot eventuella övertramp. Detta görs genom fortlöpande dialog med de ansvariga kommunerna, myndigheterna samt andra offentliga och privata intressenter. JOK är lokalförening i Stockholms Ornitologiska Förening (StOF), en regionalförening ansluten till BirdLife Sverige (SOF).

Medlemsavgiften är 100:-/kalenderår - pg 580 132-9 eller Swish på tel: 070-540 20 30.

Glöm inte att meddela namn, adress, epost och tel. Klubben har drygt 500 medlemmar.

Läs mer om klubben på hemsidan där du kan hitta kontaktuppgifter för styrelse och andra viktiga funktioner.
www.jokhemsida.se

JOK-Bladet

Årgång 60 (grundad 1961)

Nr: 3:2020

Utkommer med fyra nummer (mars, juni, sept o dec) per år till medlemmar i Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK). PDF kan hämtas på hemsidan av reg. medlemmar.

Gamla nummer kan laddas ner i PDF-format från klubbens hemsida.

Upplaga: 650 exemplar.

Tryck: ÅTTA.45 TRYCKERI, Järfälla

Redaktör och grafisk form: Jorge Lintrup
Båtsman Nähls Gränd 4, 16347 Spånga
Tel: 070-641 60 40

Epost: jorgelintrup@gmail.com

Ansvarig utgivare: Ulf Svahn, Järfälla

Medverkan med material i

tidningen sker endast på ideell basis.

Icke signerat innehåll ansvarar redaktionen för. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera mottaget material.

Facebook: "Fågelskådare på Järva"

Hemsida: www.jokhemsida.se

Adressändring: ulf.svahn@gmail.com

Omslagsfoto: Duvhök, vid Ulvsundaviken, Bromma, av Anna Lyubútova, Vällingby.

Fundamentalt - är det bra?

Jag skrev en notis om kryss i förra numret av JOK-Bladet. Den var förstås en lätt skrapning på ytan av vad kryssning är, och i grunden är det taxonomin som bestämmer hur många kryss man får och vad det är man har sett...

Ett slags kryss som inte nämndes i notisen, men som har blivit vanligare på senare tid, är

SOFFKRYSSSET. Det är ett slags kryss man bara råkar ut för, när taxonom(ist)erna får för sig att splittra en art. Ja, helt enkelt förvandlar en sedan länge erkänd art, till två - eller flera! Å andra sidan kan man också bli av med arter via soffan... Ena dagen betraktad som egen art - andra dagen återförd till kategorin underart (dvs ras). Och plötsligt måste man snöpligen stryka en art från sin krysslista!

Problemet med taxonomin är att de olika skolorna, och de olika "experterna" har olika åsikter om hur fåglarna är besläktade. Än förs de till en viss familj, än förs de till en helt annan familj!

Jag köpte nyligen den relativt nya *Handbook of Western Palearctic Birds* i två volymer, som behandlar alla tättingar i västra Palearktisk (= Europa, Nordafrika och Mellersta Östern). Och där lägger man rödhaken i trastfamiljen, nära näktergalar och rödstjärtar... Medan man i många andra verk lägger rödhaken hos flugsnapparena.

Det förargliga är att arterna vandrar fram och tillbaka mellan familjerna. Så precis när man har lärt sig den nya ordningen, så ändrar man på nytt - och inte så sällan tillbaka till det gamla! Det finns många förbannade fågelskådare i Sverige sedan man först splittrade gråsiskan så att snösiskan, som varit en underart, plötsligt blev en egen art, för att ett par decennier senare återförs till kategorin underart av gråsiska.

En annan sak som gör fågelskådare förbannade är att man underkänner fåglar som ser ut som att de tillhör en art, men som misstänks vara hybrider. Flera stycken förmodade azurmesar har råkat ut för den klassificeringen...

Men där kommer fundamentalismen in. Vad är en art? Frågan är faktiskt adekvat. Våra vanliga talgoxar har sitt utbredningsområde långt österut över Sibiriens taigaskogar, och fram till Himalayas mäktiga bergskedja. Där delar sig populationen i en nordlig och en sydlig del, varvid en också delar sig på nytt, på grund av Gobiöknen. Detta kallas för talgosexkomplexet. Under resans gång österut blir talgoxarna mindre och gråare, och när de möts igen i Kina, har de förvandlats till olika arter. Ska man då kalla de lite mer grådaskiga intermediära individerna någonstans på vägen, för hybrider?!

Tyvärr finns det personer som inte pallar för det faktum att saker förändras. Som fundamentalist måste man bara kunna kategorisera och placera något i ett fack, trots att det inte finns något sådant fack, utan en glidande skala.

Rasister placerar gärna allt som inte är "renrasigt" i en slags sophögskategori, dit man för allt man misstänker har spår av den ras man för tillfälligt inte gillar. Jänkare, som lever i ett samhälle där man kategoriserar alla människor, vill gärna placera "latinamerikaner" i samma låda - speciellt de som bär på ursprungsamerikanska anor (läs "indianska" anor). Andra latinska folk, som italienare och fransmän, förs till kategorin "caucacians". Ja, vad ska man göra, skratta eller gråta???

Att tro att de olika taxonomiska skolorna ska komma överens om vilken ordning som ska råda och vilka fåglar som ska höra till en viss kategori eller inte, lär dröja några tusen år. Så bli inte för seriöst fundamentalistisk, för då kan du riskera att få ett allvarligt anfall den dagen någon får för sig att stuva om i din fågelbok! ☒

Nostalgi

Enligt ett helt trovärdigt vittne som deltog personligen, bildades JOK den 3 januari 1961. Det innebär att vi fyller jämnt redan under nästkommande JOK-blad, som kommer ut kring jul, och att vi kostar på oss att vara nostalgiska och strö minnen omkring oss så att alla lär känna våra rötter. Vi börjar i det här numret, med både gamla notiser från gamla Stockholmstidningen (Stocken), och Kjell Jonssons minnen från den gången när det begav sig. På sidan sex har vi också anledning att i hjärtligt minne beskriva en medlem som betytt mycket för klubbens verksamhet och många av de initiativ som tagits i klubbens namn. Karl-Erik Fridzén som avled i slutet på juli i år.

Till våren blir det 60-årsfirande. Då ska vi inte alls vara nostalgiska, utan förhoppningsvis kunna fira att vi också kan umgås på ett normalt sätt, utan social distansering. Vi får se vad festkommittén hittar på till dess! ☒

Tack för ordet! JOJE LINTRUP, redaktör

Fotografier, bilder och texter i JOK-Bladet...

...är samtliga inlämnade på ideell basis utan att någon ersättning utgått, och är därför enormt viktiga bidrag till naturskyddet i vårt verksamhetsområde och på annat sätt.

Stort tack till alla som bidragit!

Så stödjer du **JOK!**

Bli medlem, så får du:

- JOK-Bladet, fyra nummer per år
- delta i klubbens alla vandringar - gratis
- anmäla dig till klubbens alla fågelresor (som brukar ha ett begränsat deltagarantal) till självkostnadspris
- följa med på klubbens långexkursioner till självkostnadspris
- delta i aktiviteter med likasinnade som hjälper dig tillrätta när du behöver det
- inbjudningar till klubbens innekvällar och föredrag under årets mörka månader
- delta i klubbens övriga verksamheter, som t.ex. holkuppsättning, vintermatning, etc.
- röst- och motionsrätt på årsmötet med möjlighet till påverkan över verksamheten
- tillgång till alla tidigare utgåvor av JOK-Bladet i PDF-format

Medlemsavgift:

Medlemsavgiften är 100:- per kalenderår

Ge bort ett medlemskap:

Ett medlemskap är en gåva som räcker ett helt år. Både mottagaren och klubben gynnas, och inte minst våra fåglar i naturen! Eller ännu bättre: Värva en ny medlem!

Minnesgåva:

Hedra en persons minne med en minnesgåva till JOK. Pengarna går oavkortat till klubbens vinterfågelmatning eller till andra naturvårdsprojekt. Markera gärna vilken verksamhet som du vill ska mottaga gåvan.

Betalning:

Plusgiro: 580 132-9

Swish: 070 540 20 30 (Björn Wester)

Doppingdekalen säljs av Mats Weiland, Karin Callmer (naturcafeet), Tommy Karlsson (30m-kärret), Bengt Sundberg (fågelvandringarna), Hasse Ivarsson (Råsta-vandringar), Ulf Svahn (diverse exkursioner), samt Jojje Lintrup (kaffebordet). Vinsten går oavkortat till fågelmatningarna på Järvafältet.

Ordföranden har ordet:

I dessa pandemitider...

Det är inte utan att man känner sig ganska nöjd med sin hobby som fågelskådare när man konstaterar att den är helt möjlig att utöva även i dessa Coronatider. Det finns inget som hindrar att man tar sin kikare och går ut och skådar precis som vanligt. Det är inte många intressen som för den förmånen med sig. Trist är det att följa alla idrottare som antingen inte kan utöva sin sport eller om de gör det inte får ha några åskådare, eller teater, musik, dans. Listan kan göras lång över de som ha blivit drabbade på något sätt. En liten anpassning har vi fått göra och det är att hålla distans även utomhus. Det är väl egentligen bara i fågeltornen som det har fått en reell effekt. Det har varit god disciplin i tornen som jag varit i och någon trängsel har det aldrig blivit. Det måste man säga är en väldigt liten eftergift.

Sommaren är ju en lugn period och året är inget undantag. På Järvafältet har det varit lite lugnare än vad det brukar vara. Ett glädjeämne har varit de ganska många observationerna av *skräntärna* som har gjorts i Säbysjön. Lite märkligt att ett år har många och återkommande observationer av en fågel som inte är så vanlig.

Själv har jag satt upp lite fler holkar på landet och kan konstatera att jag har haft två häckningar av svartvit flugsnappare på tomten vilket jag inte haft tidigare. Kul att följa och sedan se ungarna göra sina första försök att söka föda på egen hand. Vadarsträcken börjar redan i juli om man bortser från sådana arter vars honor i princip bara kommer hit för att lägga ägg och sedan vänder åter. Jag har inte någon klar totalbild över årets häckning, men jag har åtminstone sett fler myrspovar än tidigare år. Förhoppningsvis har det varit ett bra år för denna rödlistade art. Den anses vara väldigt väderberoende och häckar exempelvis inte alla år vilket naturligtvis påverkar antalet observationer. Enligt artportalen uppskattas antalet vuxna fåglar i Sverige till 600 – 1000 uppe i otillgängliga myrtrakter i norra Sverige. Det är inte så mycket och den betecknas som sårbar. Ingen observation på Järvafältet hittills i år dock.

En art som det måste gått bra för i år är *härmsångaren*, åtminstone om man går efter mina observationer. Den har dykt upp på ställen där jag tidigare inte har haft den och bland annat har den häckat på vårt landställe. Det är första häckningen där som jag vet om vilket naturligtvis är extra kul.

Slutligen måste jag tragiskt nog konstatera att en av JOK:s stora profiler har gått bort. Många av er har säkert redan uppmärksammat det, men för övriga kan jag meddela att Karl-Erik Fridzén avled den 27 juli. Fritte, som han kallades, har varit verksam i klubben nästan från den allra första början och hade medlemstalet 14. Han blev 92 år. Stig Holmstedts minnesord återfinns på sid sex i detta nummer. ☒

ULF SVAHN, ordförande

Klubbstyrelsen 2020:

Ordförande (programansvarig): Ulf Svahn, Barkarby (ulf.svahn@gmail.com)

Sekreterare: Mattias Järvinen, Blackeberg (mattias@jaervfoto.se)

Kassör: Björn Wester, Rotebro (bjorne.wester@gmail.com)

Ledamot & redaktör: Jorge Lintrup, Flysta (jorgelintrup@gmail.com)

Ledamot, kafé & innekv: Elisabeth Eklund, Åkersberga (elis9991@gmail.com)

Ledamot, utflykter: Bengt Sundberg, Edsberg (bengt.sundberg@posten.se)

Ledamot, innekvällar: Johan Wallin, Kista (cj.wallin@gmail.com)

Ledamot, familjeaktiviteter: Ingrid Stenman, Viksjö (ingrid@lekajamt.se)

Ledamot, webmaster: Åke Jernberger, Viby (norrving1@outlook.com)

För övriga funktionärer se hemsidan.

Hård säsong för kamera- rovisarna i år

Vi som följer rovfågelsäckningarna via live-kameror på andra sidan Östersjön har fått erfara ett extra tuft år i år. Ett av havsörnsbona blev överhuvudtaget aldrig använt, då paret som arbetade med det under hela våren inte kom till någon äggläggning alls, trots upprepade parningar gång på gång. Till slut gav de upp och lämnade boet.

Paret som häckar i Durbes, Lettland, vars bo blev nedrivet av fjolårets ungar, byggde upp boet igen, lade tre ägg, och födde tre ungar. Men den minsta ungen blev mobbad till döds av sina äldre syskon i ett tidigt stadium. Anledningen var sannolikt födobrist, och just det ledde till ytterligare tragiska situationer i boet. För när det inte gick att fiska (troligen pga. den kyliga våren), så släpade föräldrafågarna dit den ena rovfågelsen efter den andra - ofta levande, där offren länge tryckte sig intill örnarnas ungar som senare blev matade med dem. Flera rovfågelsbon har sannolikt tömts helt runt örnboet - kanske även andra örnbon. Tre kameraförsedda fiskgusebon tömdes helt av duvhök under försommaren. Och den enda kungsörnsungen i ett kameraförsett bo, sågs sakta tyna bort av svält en bit in i juli, och till slut "begravas" under tallkvistar av föräldrafågarna.

En kull brunglador på tre ungar har emellertid klarat sig förvånansvärt bra. ☒

Vildsvinen anfaller!

Den 13 juli blev westin Wilda anfallen av vildsvin i Görvälns naturreservat, i närheten av Görvälns slott. Den lilla hunden behövde sys i flera otäckta sår på ryggen och halsen. Lyckligtvis för Wilda, så undslapp hon utan inre skador, så hennes obehag är tillfälliga. Red misstänker att Wilda gick okopplad, vilket är ett stort risktagande för både hunden och eventuellt vilt i reservatet, och denna gång var det hunden som drog det kortaste strået. Red vill därför påminna om att grisarna också finns på Järvafältet numera! ☒

Barkarby Djurakut

Jens Wahlstedt död

Den tidigare SOF-ordföranden och general-sekreteraren för WWF i Sverige, Jens Wahlstedt avled den 2 augusti. Han var även verksam som kunnig naturresoledare i tropikerna, samt mångårig exkursionsledare i Stockholms skärgård. ☒

Klavertramp i förra JB...

Den som hade ögonen öppna vid genomläsningen av förra numret av JOK-Bladet har säkert känt igen artikeln om Gåseborg på sidorna 16-17. Just det, artikeln har tidigare publicerats i "Fisten" nr 1:2019, och var en del av en större dito om Stockholms sträcklokaler.

Den som känner undertecknad vet säkert att jag sätter en ära i att leverera eget originalmaterial när det gäller artiklar. Det är inte lika noga med mindre notiser. Tyvärr kände jag inte igen vare sig foto eller text när jag fick det i mail-boxen, så jag trodde det var en originalartikel... Därför missade jag att nämna att det var en tidigare publicerad text, och ber så mycket om ursäkt för det!

Hädanefters vill jag att de som levererar text- eller fotomaterial till JOK-Bladet anger om det tidigare har varit publicerat. ☒

Sveaskogs avverkningar av naturskogar fortsätter

Den statliga (och därmed folkägda) skogs-koncernen Sveaskog (f.d. Domänverket) fortsätter sin huggsexa av för naturen värdefulla skogsområden. Man är ideligen inne på marker där ingen avverkning skett på över 100 år, och hugger ned de sista resterna av vad som kan betraktas som natur- eller gammelskogar.

För att förstå vad det rör sig om behöver vi rekapitulera lite av hur skogsbruket gått till i Sverige genom tiderna: Redan under stormaktstiden orsakade skogsavverkningar problem för naturen. Stora avverkningar krävdes för att få bränsle till den tunga industrin innan el och petroleum tog över. Man avverkade då stora arealer runt bruket och kolade veden i milor som fraktades till gruvorna och bruket. Avlägsna skogar förblev dock obrukade.

När skogsindustrin kom igång, med att leverera virke till sågarna och massaindustrin, tog man först bara ut de grövsta träden i s.k. dimensionsavverkningar. Dessa skogar fick behålla alla träd som inte var riktigt grova, och en del av dessa skogar har överlevt till dags dato - och kanske fått växa till sig i ytterligare 75-150 år.

Därefter följde en period då man blädade, dvs tog ut de mogna träden och flottade dem nedför älvar och vattendrag. Det var en metod som praktiserades ända fram till 1970-talet, framförallt på privata marker. Det mesta höggs genom manuella avverkningsmetoder, med enkla motorsågar, häst och släde, vintertid när bonden inte kunde bruka på sina ängar och åkrar.

Först under 60-70-talen kom kalhyggesavverkningen igång på allvar. Då kunde man ta upp s.k. "trakthyggen", dvs avverka rubb och stubb på oändligt stora skogsmarker i

skogslänen och sedan antingen harva eller plöja så att allting, både naturvärden och kulturrester försvann.

På 80-talet kom nya skogsvårdslagen och naturvårdshänsynen som vi hoppades skulle begränsa huggsexan ute i skogarna. Men tyvärr har den fortsatt ändå. En privatisering av skogstrakterna har skett successivt genom att man inte längre släpper in enskilda fordon på skogsbilvägar - genom att de oftast är bommade. Det hindrar både allemansrätten och naturintresserade att få insyn i hur man sköter skogen...

Det allvarligaste av Sveaskogs hyggspolitiken är att de ger sig in i skogar som antingen aldrig har avverkat alls (urskogar), eller bara har avverkat för länge sedan i dimensionsavverkningar som växt till sig i många år (naturskogar). För dessa skogar bör staten införa ett moratorium - dvs ett förbud att avverka. Det rör sig om folkets skogar, som inte bör betraktas som bolagets egendom fria att skövlas för vinstens skull! ☒

Foto: Frank Deschandol

Stockholms stad satsar på groddor och salamandrar...

I Stockholms stad finns alla de fem arter av groddjur som förekommer i länet. I en sammanhängande mosaik av våtmarker, småvatten, skogsdungar och öppna gräsmarker finns bra förutsättningar för groddjur. Dock befinner de sig i en utsatt situation då deras livsmiljöer har försvunnit eller splittrats upp i samband med stadens utbredning. Med lite hjälp kan Stockholm fortsätta att vara berikad med groddjur och tillhörande ekosystem, så att nya generationer kan ta del av deras naturpedagogiska värden. Groddjur ingår i stadens miljöövervakning av biologisk mångfald.

I Stockholm lever arterna vanlig padda, vanlig groda, åkergröda samt större och mindre vattensalamander. Samtliga är beroende av småvatten där de förökar sig, skogsområden och dungar i närheten där de kan övervintra i rishögar, död ved och stenrösen, samt öppnare marker där de kan jaga. Staden har under senare tid bedrivit operativt åtgärdsarbete för groddjuren inom flera projekt, bland annat projektet Grodkollen, se åtgärdsflik. Exempel på åtgärder är att förstärka groddjurens livsmiljöer genom att anlägga groddammar och övervintringsplatser samt förbättra deras spridningsmöjligheter genom grodtunnlar under vägar. ☒ (Källa: Stockholms stad, miljöbarometern)

Efter den nästan hetsiga

våren kommer sommaren med ett mer utpräglad lugn och det kommer inte så väldigt många nya arter om det inte dimper ned rariteter vilket det i skrivande stund inte har gjort. Istället kan man titta lite på hur häckningarna har gått.

Skrattmå

De för såväl södra som norra Järvafältet så viktiga skrattmåskolonierna har gjort ganska bra ifrån sig. Som vanligt finns det lite olika observationer men ungefär 250 årsungar har sett dagens ljus i Säbysjön och ca det dubbla 500 har nått vingarna i Råstasjön. Under de senaste åren har Råstasjön stått med en större koloni än Säbysjön, men det finns ingen tydlighet i att om det går bra för den ena går det sämre för den andra. I förhållande till 2019 är det en förbättring i båda sjöarna.

Svart rödstjärt

Den 14 juni rapporterade Clas Cronlund om den förmodligen första lyckade häckningen av svart rödstjärt på Järvafältet. Det var på Molnsättra gård där det har hittats svart rödstjärt vid flera tillfällen genom åren. Åtskilliga JOK:are kunde fylla på kryssförrådet för året och så sent som 5 augusti noterades 1 ex av 1k vid maskinhallen.

Rörhöna

Den lilla rörhönan har häckat på såväl norra som södra Järvafältet. Råstasjön står med hela 13 stycken. Flera har setts även i Säbysjön, Ulriksdals golfbana med flera. Fina resultat och det ser bra ut för den lilla vackra fågeln hos oss.

Brun kärrhök

Vi har blivit bortskämda med att ha häckningar av brun kärrhök vid Säbysjön, och 2020 är inget undantag. Johan Wallin rapporterade om 4 1k fåglar den 15 augusti. Raden av lyckade häckningar fortsätter alltså vilket naturligtvis är mycket glädjande.

Smådopping

Smådoppingen är en lite skygg fågel som det är svårt att få syn på. Den har häckat vid ett flertal tillfällen på olika ställen. Den 13 augusti rapporterade Ari Määttä om en 1k fågel i Råstasjön vilket starkt indikerar en lyckad häckning.

Duvhök

Antalet häckningar i rapportområdet är naturligtvis svårt att uppskatta, men att häckning förekommer relativt frekvent är klart. 1k fåglar har rapporterats från såväl södra som från norra Järvafältet från juli och in i augusti.

Sångsvan och knölsvan

Sångsvanen har gjort en alltmer påtaglig entré på Järvafältet. Under 2020 har lyckade häckningar konstaterats i Säbysjön, Väsby sjöäng, Ravalen och Skillinge golfbana. Sammanlagt rör det sig om ett 10-tal 1k fåglar. Knölsvanen har behövt flytta på sig i kampen om häckningsplatser. Den är numer endast etablerad som häckningsfågel i Översjön och Råstasjön. Även här rör det sig om ett 10-tal 1k observationer. Det ska bli in-

teressant att följa utvecklingen framöver och då framför allt om sångsvanen slår sig in även på knölsvanens nuvarande revir.

Ormvråk

2 observationer av 1k fåglar har gjorts den 31 juli av Johan Wallin. Antalet häckningar inom området är svårt att uppskatta inte minst genom att det är svårt att skilja juvenila från adulta om man dessutom ser dem på lite håll, men häckningar förekommer och gissningsvis i normal omfattning.

Trana

Häckningsförsök gjordes på två ställen på Järvafältet. Dels vid 30-meterskärret och dels på Väsby sjöäng. På Väsby sjöäng har en 1k fågel rapporterats den 19 juni av Björn Le Normand. Kul med en häckning men eftersom det har lyckats även vid 30-meters tidigare är hoppet att det ska lyckas igen. Kanske blir det nästa år.

Göktyta

Hela 25 ex av 1k göktyta rapporterades ringmärkta av Percy Fredriksson den 22 juni. En hög siffra och glädjande för denna speciella hackspettsart. (Se rapport förra numret!)

Fiskgjuse

Häckningsförsök har genomförts i både Översjön och Säbysjön på de gamla vanliga ställena. I Säbysjön har 3 1k fåglar observerats och därmed har häckningen lyckats. I Översjön har inga 1k fåglar rapporterats, men 3 fåglar har rapporterats vid samma tidpunkt vilket gör att det är sannolikt att en lyckad häckning har genomförts även där.

Storlom

I år har lomarna haft lite av ett normalår med 1 unge vardera från Säbysjön och Översjön. Vi har haft fler häckningar och fler ungar tidigare år, men det har också varit sämre. 2018 rapporterades inga 1k fåglar från Säbysjön. Ungen i Säbysjön har inte setts sedan mitten på juli vilket indikerar att den häckningen misslyckades.

Vilka häckfåglar saknar vi som tidigare har glatt oss? Det går inte att komma förbi *rördrommen* som gav oss så fina observationer under några säsonger. Den har inte visat sig i år och inte heller föregående år. Tråkigt och vi önskar den hjärtligt välkommen tillbaka. Årtan häckade 2019 och där hade åtminstone jag förhoppningarna uppe, men den har helt uteblivit i år. Ingen observation över huvud taget hittills i år. Det är en besvikelse.

Hur har det då gått för JOK: s egen paradfågel *svarthakedoppingen*. Ett par etablerades sig i Kyrkdammen som vanligt kan man nästan säga, men häckningen uteblev länge. Till slut blev det bingo och 1 unge såg dagens ljus. Svarthakedoppingen försökte även i Hjulsta vattenpark men där ser det ut som att det inte har lett till någon unge utan häckningsförsöket misslyckades. Ömsom vin ömsom vatten får man väl summera så här långt. ☒

ULF SVAHN

En vitkindad bulbyl

som givetvis klassas som förrymd burfågel, dök upp och vislade en liten enkel sång precis utanför IKEA och Barkarby Outlet i mitten på augusti. För de något uttråkade fågelskådarna som led av sommarstiltjen blev det ett litet välkommet avbrott. Man vet aldrig, det kanske kan bli ett soffkryss någon gång i framtiden! Det är nog inte värt att chansa. ☒

Nötkråka

En nötkråka upptäcktes av Peter Andersson den 3 september vid Översjön, och Tomas Wikberg noterade en artfrände vid Ravalen den 15 september, och fler sen dess. Arten har uppenbarligen minskat och är numera inte ens årlig på Järvafältet. ☒

Brun glada

Peter Andersson noterade en brun glada vid Molnsättra den 10 September.

Stäpphök

Flera observationer av stäpphök gjordes kring mitten av september på flera platser i norra Järvafältet, bl.a. vid 30m-kärret.

Svärta

En svärta noterades vid Molnsättra den 17 september. Den hade siktet inställt på Säbysjön, enligt observatören Peter Andersson.

HJÄLP TILL!

JOK ÄR EN IDEELL FÖRENING
SOM DRIVS AV FRIVILLIGA VO-
LONTÄRER. HÖR AV DIG TILL STY-
RELSEN OM DU KAN TÄNKA DIG
ATT HJÄLPA TILL MED NÅGOT AV
DET VI GÖR UNDER TRÄFFAR
OCH EKURSIONER!
CAFÉ-GÅNGET BEHÖVER HJÄLP
ATT TA VÅRA TURER I NATUR-
KAFÉET. ANMÄL DIG!

Karl-Erik Fridzén till minne

Den 27 juli somnade Karl-Erik Fridzén, "Fritte" in, 92 år gammal. Han var den första utanför Ursvik som gick in i JOK, redan på tidigt 1960-tal, och var under många år föreningens nestor.

Fritte växte upp i en villa i Bromsten alldeles vid kanten av det dåvarande Järvafältets militära övningsområde, i princip helt oexploaterat med bebyggelse. På 1930-talet kunde han höra orrarna spela kring Ärvinge och till fots och cykel utforskade han varenda vrå av fältet. År 1959 kom han för första gången upp till Nedre Dalälven och han var den som upptäckte att den sällsynta vitrygiga hackspetten häckade här. Det var ett oväntat fynd; arten ansågs då bara finnas kvar med en liten stam i Hälsingland. Fritte var också en stor vän av fjällen och skogslandet uppe i norr och ägnade många års semestrar åt långa vandringar i bland annat Sjaunja, Sarek och Muddus.

När Fritte växte upp fanns det få fågelböcker, men han lärde sig väldigt mycket om fåglarna genom självstudier och var, till skillnad från de flesta skådare idag inte bara kunnig om artbestämningar, utom om allt som rörde fåglarnas liv. Att jämföra honom med Erik Rosenberg ligger nära till hands.

Fritte var en lärofader för många, bl.a. mig, och han väckte mitt intresse för skogen och dess fåglar. År 1987 gjorde vi tillsammans boken Nedre Dalälven – vildmark i Mellansverige. (LTs förlag) i vilken jag stod för texten och Fritte för de synnerligen konstnärliga foton. Under sin verksamhet var Fritte en av landets bästa fågel- och naturfotografer och tog fantastiska bilder med sin Nikon och sitt stora Novoflex-objektiv.

På äldre dagar ägnade sig Fritte även åt att måla akvareller i en mycket charmig, lite naivistisk stil. Han gav själv ut dessa, samt att antal memoarböcker, med egna sparpengar och sålde i begränsade församlingar, t ex inom JOK. Ett litet häfte, "Knäppt och blandat" med roliga texter till egna foton, visar att Fritte även hade en verkligt fin humor. Vi är många som har mycket att tacka honom för! ☒

STIG HOLMSTEDT (ordf. i JOK 1998-2011)

Fotona är från Karl-Erik Fridzéns eget fotoarkiv som bevaras av vännen och godemannen Urpo Könnömäki, Ekerö.

HÅGKOMSTER

från klubbens barndom

av KJELL JONSSON, Järfälla

Dessa minnen styrks delvis av dagboksanteckningar och protokoll från tiden då JOK bildades. Det äldsta protokollet som jag har kvar är daterat 14.9 1962. Vi var kanske inte så formella första året...

Robert Franzén (vår förste ordförande) och hans äldre bror Lars slog vad om vem som kunde se flest fågelarter under en viss period. Robert fick med sig några av sina klasskamrater från Ursviksskolan (Sundbyberg) på dessa exkursioner. Undertecknad och några andra rycktes med och intresset var väckt för fåglar. Vi Ursviksgrabbar och några utsocknes bildade den 3 januari 1961 JOF som snabbt ändrades till JOK. Det första mötet hölls hemma hos Robert i familjens bostad vid Tygförvaltningen i Ursvik. Redan 2 dagar senare var det bildvisning. Flitigt bildvisare var Karl-Erik "Fritte" Fridzén. Han var som en pappa för oss ungtuppar. Berättade om hur det var på 30- och 40 talet med bl.a. orrspelet vid Ärvinge träsk.

Medlemskap fick man ansöka om och skulle beviljas av styrelsen. Tydligt blev medlemsantalet lite för stort. Jag citerar från protokoll 24.1 1969 "Något medlemstak skall ej sättas, utan i stället föreslås succesiv höjning av medlemsavgiften tills alla «blåbär» är utsorterade".

Mötes- och exkursionsaktiviteten var stor första 10 åren med möten varje månad under vår och höst. I början hemma hos Robert och senare när vi blev fler, hyrdes Ursviks samlingslokal. Det var mest medlemmarna som visade sina diabilder. Höjdpunkten var när vi engagerade Jan Lindblad (känd naturfilmare och duktig på att imitera fågelläten). Affischer trycktes och sattes upp i Ursvik för att locka andra att komma. Flera Ursviksbor hörsammade och fick komma in mot en liten avgift. En gång per år hade vi frågesport. Ett vandringspris togs fram, en uppstoppad sparvhök. (Någon som vet var den finns nu?) Exkursioner förlades till många olika lokaler: Trögdhälvan nära Grillby var en favorit med kungsörn på vintern och den då sällsynta stenkäcken som fanns i en bokskog vid Fånö. Andra lokaler var Öland – Landsort – Askövik – Fjällen (Sjaunja bl.a.) Sörm-ländska lokaler m.m.

Vi ville gärna ha en egen klubblokal. En liten stuga (i dåligt skick) belägen på Granholmen vid Hästa träsk hade vi spanat in som lämplig. Arrendatorn på Eggeby gård, Jernberg (släkt med den kände skidåkaren) uppvaktades och lät oss utan kostnad låna stugan. Renovering började med att sätta in fönster

↑ Övre bilden visar huset i Ursvik där klubben föddes. Pilen pekar på köksfönstret innanför vilket klubben bildades. ↙ Den nedre bilden föreställer klubbhuset vid Granholmen som övergavs efter upprepad vandalisering.

och min far som var murare satte in en järnspis. Men intresset och "vandalers härjningar" gjorde att vi snabbt ledsnade. Citat från ovan nämnda protokoll: "Något kapital skall ej läggas ner på kåken, utan den får stå i det skick den nu befinner sig i"...

En klubb skall ju ha en tidning. I början med 2 stencilerade nummer/år. Då, och som jag förmodar nu, svårt få ihop material. Förutom medlemmar delades tidningen ut till alla arrendatorerna på Järva. Andra prominenta mottagare var bl.a. Povel Ramel och Erik Rosenberg. I början distribuerade Robert och jag tidningen med egen bil till alla medlemmar i Stockholm med

omnejd.

Stora delar av norra Järvafältet var ju avstängt för obehöriga under den militära epoken. Det var ju lockande för oss att besöka dessa jungfruliga marker.

Militären som ju mest härjade på vardagar, var det minsta problemet. Nej – en viss jakt-rättsinnehavare bosatt på Säby slott var vår skräck. Ryttmästare Berno von Bornstedt åkte omkring med ett följe och skrev upp oss när vi vistades på de avlysta områdena. Några eftermälen blev det dock aldrig. Undertecknad som spelade in fågelläten fick idén att skriva till chefen för I1, titulerad Sekundchef. Jag fick tillstånd att köra bil och gå på vägarna inom de avlysta delen. Det räckte, för Berno hade svårt att röra sig och åkte alltid bil. I skogen var han bara under jakt och då höll vi oss borta. Relationen blev bättre med åren och hans dotter blev ju senare medlem i klubben. →

→ För att få in pengar deltog vi tillsammans med Ursviks IK i korvförsäljning vid majbrasan i Ursvik sista april 1970. Flera medlemmar deltog och vi fick in en bra slant vill jag minnas. En stor inkomstkälla var också årliga (ibland 2/år) lotterier. Sundbybergs kommun tillhandhöll ett lotteristånd på den stora affärgatan - Sturegatan. Vi anlidade några pensionärer, som mot en mindre ersättning skötte försäljningen. För att ytterligare förstärka klubbkassan togs en avgift av 1 kr som året efter höjdes med 100% för kaffe vid mötena. Dåvarande Stockholmstidningen saknade naturskribent så vi fick uppdraget att en gång i veckan rapportera vad som hände i markerna. För detta betalade tidningen oss ett honorar. Vi blev dock utkonkurrerade av en viss Charles Wahlberg från Sigtuna som enligt tidningen skrev mer intressanta artiklar. Han var inte alltid sanningsenlig om vad han såg, men det betydde inte så mycket för redaktionen. Dagens Nyheter ordnade en "grötlunk" runt Lötsjön en juliväll 1971 och inbjöd oss att tala lite om fåglarna i sjön. En stor orkester-Messingen- spelade gamla brunnslåtar i täten och 400-500 personer deltog. Vi bedrev under några år ringmärkning vid Ärvinge träsk och Råstasjön under höststräcket. Berno von Bornstedt förbjöd oss efter ett tag att ringmärka vid Ärvinge. Rachel Carsons bok "Tyst vår" satte fart på miljödebatten. Vi engagerade oss under åren

1964-66, genom att framför allt studera häckningsresultat för starar. Hur många ägg lades och hur många ungar blev det? Södra Järva med sin jordbruksdominerade användning inventerades, och kontrollområdet blev norra delen med sina mindre jordbruk. För den vetenskapliga sammanställningen svarade Anders Bjärvall. Vi fick bidrag från Elis Wides fond, 300 kr. Vi upptäckte en misstänkt häckning av pilgrimsfalk vid Gnesta 1968. En husvagn lånades och Televerket var snabba med att installera en telefon. Sedan turades vi om att bevaka boet hela dygnet. På natten var vi två, varav en satt uppe på berget för att hålla äggplundrare borta. Vi tog även hjälp av några sörmlandsornitologer. Efter någon/några veckor avbröts det hela. Inga ägg fanns och vi misstänkte att en kråka plundrat boet. Vi inrättade även ett stipendium på 200 kr som utdelades vid två tillfällen. Efter det var det svårt att hitta kandidater. Nu har ju klubben tagit upp detta igen. En Kowa tubkikare införskaffades och hyravgiften sattes till det facila priset av en kr/dygn. Avgiften togs ut "för att ingen skall ha kikaren längre än vad han från början sagt". För att öka på aktiviteten i klubben tillskrevs ett företag som hette Aktiv. Detta företag sålde jordbruksmaskiner. Vi bad om kepsar med ordet Aktiv påtryckt, erhöill ett antal och satte upp strikta regler

Foto (fr.v.): Ringmärkning vid Ärvinge träsk, i nuvarande Kista. På bilden Anders Bjärvall, Robert Franzén och Hans Andersson. Ryttmästaren Berno von Bornstedt, jakträttsinnehavare på Järvafältet, satte till slut stopp för det vetenskapliga verksamheten. I mitten den lilla lotterikiosken på Sturegatan i Sundbyberg som stärkte klubbkassan under en period. Högra bilden föreställer Lars Bäckström och Robert Franzén med Aktiv-keperna som bara högt uppskattade medlemmar fick bära.

över vilka som fick bära denna keps och vid vilka tillfällen. Efter att militären 1970 överlämnade fältet och omfattande nybebyggelse satte igång gick luften ur klubbens verksamhet på Järvafältet. Sala södra kronopark (nu Färnebofjärdens nationalpark) blev alltmer utflyktsmål. En jaktstuga lånades och blev en fast punkt där för klubben. Utrustning som sovsäckar – tält och ryggsäckar m.m. behövdes under exkursioner och andra utflykter. Undertecknad kontaktade några leverantörer. Svårigheter att köpa privat, direkt från dessa resulterade i jag startade en enskild firma och kunde sälja till medlemmarna, till lägre priser än vad affärer tillhandhöll. Verksamheten växte och blev till mitt och familjens levebröd med fri-luftsbutik i Solna i 31 år. Men det, det är en annan historia som man brukar säga! ☒

KJELL JONSSON
Klubbens kassör 1961 – 1970

Lite pengar till klubben...

Tidigt i klubbens historia kunde vi medlemmar ibland inte undgå att prata om dagstidningarnas sätt att handskas med uppgifter om fåglar. Då – liksom någon gång även nu – kunde det vara hur galet som helst. Det kunde komma en notis om den första sånglärkan veckor eller till och med månader efter att vi sett den på Järva. Och bilder publicerades uppenbarligen utan att någon kunnig person kollade vad de föreställde. Vem som kom med idén vet jag inte, men under vintern 1964 gick några av oss upp till Stockholmstidningen och talade om att JOK kunde hjälpa till. Robert Franzén var säkert med och fler kan ha varit det utan att jag

har någon notering om det i dagboken. Jag ber om ursäkt om någon som läser detta känner sig bortglömd. Tidningen nappade direkt och den våren publicerades minst tre små notiser författade av JOK. Jag har i alla fall bara dessa tre inklustrade i dagboken. Och för detta jobb fick klubben betalt. Kanske var det den inkomsten som gjorde att medlemsavgiften nästa år – såvitt jag har kunnat utrona av mina gamla nummer av Järvafältets Fågelblad – kunde sänkas från 12 till 10 kronor. ☒

ANDERS BJÄRVALL

Kräftgång

för pärlugglan i Mellansverige!

Den mycket dåliga reproduktionen under en följd av år hos pärlugglorna i Surahammars kommun, Västmanland, fortsatte också häckningssäsongen 2020.

En mild, blåsig och snöfattig vinter gick förbi utan att några pärlugglor hördes i kommunen. Under ugglelyssnarveckan i Västmanland 14-22 mars hördes endast två hanar ropa korta stunder inom kommunen, och resultatet var i stort sett lika dåligt i hela landskapet. Från slutet av april och ända in i juni månad blev det något högre aktivitet på ropande pärlugglor. Ropande hanar satt också i närheten av holkar.

264 holkar var tillgängliga för ugglorna men endast en häckning startades upp och genomfördes. 5 ägg resulterade i 5 flygga ungar. Ungarna lämnade holken under vecka 25 och 26. En sen häckning. ☒

SÖREN LARSSON, Ramnäs

Foto: Sören Larsson

Återstående programpunkter för innevarande år:

Bengts fågelvandringar:

25 oktober och 29 november

Plats: Naturskolan, Väsby gård 09:00

Sträckskådning:

4 oktober

30-meterskärret mellan 8:00 och 11:00

Råstasjön med Hasse Ivarsson:

6 december

Plats tennishallen vid Råstasjön 10:00

Öland i raritetsveckan 14-18

oktober - med Stig Holmstedt

Förnamälan till: Ulf Svahn (kostnad 1500:-)

Innekvällar:

Två innekvällar är planerade till den mörkaste tiden. En kväll med Sören Lindén och en kväll med Anna Lyubutova. Vi vet dock inte riktigt hur vi ska genomföra dem om pandemin fortsätter, och hänvisar därför till info på hemsidan.

☒ Kan du gissa vad som stod på framsidan av ST vars huvud vi kan se här till vänster? Du som gissar rätt först får två fina doppingdekaler nästa gång vi har ett arrangemang ute eller inne. Det handlar naturligtvis INTE om fåglar, utan en världshändelse. Du kan maila ditt svar till Red.

Ålsta hage en askdunge värd att bevaras

Vid ett ringmärkningsbesök i Ålsta hage tillsammans med Peter Cardsjö och Katarina Ekestubbe, kom jag att förvånas över den lövträdsdominerade dungen närmast omkring den gamla tomten. Den består nämligen mest av relativt gamla askar med inslag av enstaka sälgar och björkar. För min del har jag aldrig sett något liknande i trakten, och jag anser att dungen mycket väl kunde bevaras av enbart detta skäl.

Vid tillfället frågade jag Katarina, som är kommunekolog i Järfälla, om det finns planer att bebygga dungen, som för närvarande används som beteshage åt en flock nötkreatur. Hon svarade att några sådana planer inte finns och att även hon slagits av tanken på att lövskogsdungen är värd att skyddas. Det ska sägas att askträd inte på något sätt är någon raritet. De växer i princip överallt, och kan vara lite av ett "ogräs" i häckar och rabatter. Men uppväxta askar är inte vanliga och att ask dominerar ett skogsparti är verkligen ingenting vanligt. Askar är dessutom hårt drabbade av den manchuriska askskott-sjukan, och många blir så drabbade av svampsjukdomen att de dör.

Ålsta gamla tomt är resterna av Ålsta gård, och utspridda bland de öppnare partierna återfinns en del gamla grundstenar. Längre upp i hagen ovanför gårdstomten, har för längesedan en väderkvarn stått, men den som tror att de cirkelrunda grundresterna uppe i backen är "kvarnlämningar" lurar sig själv. Det är rester av pjäsvärn för luftvärnskanoner från andra världskriget.

Ask växer framförallt på platser med riklig nederbörd och näringsrik kalkhaltig jord (med högt pH-värde), där den kan bilda frodiga skogar. Dess löv förmultnar till mycket och näringsrikt humusmaterial och bidrar till frodig undervegetation. Den goda växtligheten i marken som fordras för att ask ska etablera sig och som ökar med det humusmaterial lövmassan bidrar till, har lett till att just dess marker blivit uppodlade för andra ändamål, varpå asken har trängts undan.

Samarbete med Naturskyddsföreningens Järfällakrets

JOK har beslutat att agera för att Ålsta hage ska klassas som naturreservat och ingå i Västra Järfvafältets naturreservat. Därför har vi kontaktat Naturskyddsföreningens Järfällakrets, samt andra intressenter som kan delta i inventeringar av djur- och växtliv, och

dermed understödja en reservatsbildning. Området är för närvarande inte utsatt för något omedelbart hot, dels därför att det finns forn- och kulturminnen där. Men på sikt behöver vi försäkra oss om att Ålsta hage får ett permanent skydd, så att det inte plötsligt blir föremål för exploatering av någon sort.

Fåglar

Några rariteter av rang förväntas inte i Ålsta hage, då de flesta av arterna redan finns i angränsande skogsdungar. Vi kan dock konstatera att göktytan (→) häckar där, och att området är särskilt lämpat för arten. Andra hackspettar av olika slag, främst gröngöling, större- och mindre hackspett, samt spillkråka förekommer. Annars kan man förvänta sig kattuggla... En vårinventering får slutligen visa vad dungen har att bjuda på i sångfågelväg. ☒

JOJE LINTRUP

Ålsta gårds huvudbyggnad år 1952, som brändes ner i början av 1960-talet. Foto: Ove Gellermark (Publik Domain)

Eggeby

– från prästgård
med vikingaanor,
till folkets park och
nytt friluftsbad...

Det äldsta Eggeby

Ortnamn som slutar på -by tillhör inte de allra äldsta ortnamnen och tycks ha tillkommit under en lång tid. Det är osäkert om by avser en gemenskap av gårdar eller en enskild familjs gård. De äldsta -bynamnen har ofta förleder som anknyter till naturen och träd. Eggeby tolkas som Ekbyn och bör därför vara ett minst tusen år gammalt namn. Det första Eggeby låg säkert på samma kulle som dagens Eggeby.

Joje Lintrup

I tidigare nummer har vi berättat om Ragnälv och Amund på Eggebys runsten som restes omkring år 1000. Första gången som Eggeby nämns i källorna stavas det Jkkeby 1453. Då omtalas Amund Svensson på Eggeby. Det är möjligt att släkten som reste runstenen fortfarande brukade gården och att namnet Amund hade gått i arv i flera generationer.

Förutom runstenen finns det två gravfält från järnåldern på Eggeby med sammanlagt cirka 60 gravar

Det historiska Eggeby

Eggeby var Spångas första prästgård. Spångas präster flyttade till den nuvarande prästgården, Stridsberga, intill Spånga kyrka redan på 1500-talet eller i början av 1600-talet.

Huvudbyggnaden är från slutet av 1800-talet. När den byggdes monterades den gamla parstugan som låg på platsen ner. Parstugan delades i två delar som

fick tjänstgöra som flyglar.

Flyglarna har senare rivits. I stället har man uppfört två nya flyglar som kopior av de gamla. Ekonomibyggnaderna på Eggeby ger ett gammaldags intryck. Det är troligt att de delvis är byggda på 1830-talet.

I boken Svenska Gods och Gårdar från 1938 redovisas Eggeby som en gård på 28 hektar åker och betesmark. Man hade två hästar, 12 kor, en tjur, två grisar och ett 50-tal höns.

Millitärtiden

Staten köpte Eggeby och kringliggande gårdar 1905 för att inrätta ett militärt övningsfält, det så kallade Järvafältet. Regimenterna i Stockholm övade där från 1905 till 1970 då fältet överlämnades till Stockholm, Solna, Sundbyberg, Sollentuna och Järfälla för civila ändamål, det vill säga bostadsbyggande.

Eggeby låg centralt på detta övningsfält. De tidigare bönderna kunde fortsätta att odla sina marker som arrendatorer under kronan om än med vissa restriktioner.

Det finns mycket på Eggeby som påminner om den militära verksamheten. I Igelbäcken mellan Eggeby och Granby kan man hitta en cirka hundra år gammal betongdamm där soldaterna kunde tvätta sig i bäckens kalla vatten. Två bunkrar som artilleriet, A1, använde står nära bäcken. I bakken bakom det som i dag är en konstnärsateljé låg en militär värmestuga

där soldaterna kunde övernatta under bättre förhållanden än tältförläggning. Därför står det än i dag en betongtrappa som ett spöklikt monument inne i skogen. Ett udda minne från denna tid är en ristning i berget under en tall. Det står: TM SO DEN 23/9 1923. Ingen vet vad den betyder.

Från 1938 arrenderade Olof Jernberg Eggeby och Granholmen. Granholmen var en liten gård väster om Eggeby, det är naturligtvis den som har gett namn åt Granholmstoppen varifrån man kan se spelande sånglärkor uppifrån.

Jernbergs hustru Gudrun Jernberg har berättat om hur det var att ha militären inpå sig under andra världskriget. Vi saxar några av hennes repliker.

– Alla de större gårdarna var tvungna att ha inkvartering av officerare på höstmanövrarna. Dessutom fanns det fasta förläggningsgårdar, en av dem var Eggeby. Där fanns det rum stående för kronans räkning. Vi skulle ta emot militären när de ringde. På dessa gårdar fanns det ett stall för officerarnas hästar, en eller två baracker och ett kokhus, på Eggeby fanns också en sjukstuga. Vi var tvungna att bädda tolv sängar och hålla med sängkläder, glas och porslin och se till att det var varmt när de kom. För varje säng fick vi 1:50 per natt, under kriget höjdes det till två kronor. Det var på övervåningen i Eggeby som vi hade förläggningen. Dessutom fanns det en sovbarack och en matsalsbarack.

– Under kriget var vi inte lediga en

Landtormsoldater övar sig i prickskytte 1915. Foto: Stockholmskällan

Eggeby gård 1965, foto Stockholms stadsmuseum

enda timme. Dom stod på gården och väntade på att de som bodde på förläggningen skulle flytta ut. Det var officerare som blev utrustade här och låg här omkring en månad innan dom blev skickade till olika delar av landet. Vi hade dom överallt, ibland hade vi bara sängkammaren och vardagsrummet ledigt. 1958 fick kronan egen ingång till förläggningen och vi kunde vara lite mer för oss själva.

Under Stockholms stad

Arrendatorerna stannade kvar på sina gårdar några år efter att militären lämnade fältet. Eggeby hamnade på det friområde som nu kallas för Igelbäckens kulturresevat.

Eggeby är idag platsen för Järva folkets park, den mig veterligt enda folkparken i landet som inte har staket. Inträdet är alltså fritt till de teaterföreställningar, spelmansstämmor, danskvällar, utställningar och annat som arrangeras på Eggeby. Under 1990-talet hade man skulpturutställningar runt gården flera år i rad. Det finns några rester av dessa utställningar, en get intill huvudbyggnaden, två kor vid naturskolan med mera. Den mest kända konstnären i detta sammanhang torde vara Lars Vilks som under flera år hade en installation vid Eggeby. Den hette Marsyas och påminde om Nimes vid Kullaberg i Skåne.

En annan konstnär som är uppmärksam på Eggeby är Helga Henschen som har ett eget rum på Eggebys kafé. När konsthögskolan hade en fältutställning på Eggeby 1995 gjorde Maria Eriksson en ristning i en håll intill Eggebys runsten. Texten som kan ses som en kommentar till runstenen lyder: *Kanske, men jag vet inte riktigt.* Texten är djupt inskuren i berget och kommer att vara läsbar minst lika länge som runstenen. Maria Eriksson har inte daterat ristningen, i stället har hon valt att göra den i tidstypisk stil så att framtida forskare ska kunna datera den till slutet av 1900-talet. ☒

JOCKE ARFVIDSSON (amatörhistoriker – engagerad i Spånga fornminnes- och hembygdsförening, samt Norra Järvas hembygdsförening.

Militärkolonn på Järvafältet kring 1:a världskriget. Foto: Stockholmskällan

Mälarklippan Sträcklokalen

Mälarklippan är en bergknalle som ligger nere vid Mälaren nedanför Blackeberg i västra Bromma.

Jag och mina kompisar började skåda sträck här 2006 och lokalen har sedan dess varit mer eller mindre välbevakad. Lokallistan är efter vårens satsning nu uppe på 188 arter. Mälarklippan är i första hand en vårlokal. De fina observationsmöjligheterna med fritt span mot söder, öster och väster gör att man täcker in mycket stora ytor samt har lång observationstid på sig. Morgonljuset är inte heller helt fel. Många flyttfåglar passerar i de fina sträcklederna som går över Mäläröarna. Här kan man hitta fåglar långt borta i syd och ofta följa dem under lång tid och på behagligt avstånd när de så småningom sträcker in över Bromma, Vällingby och Hässelby Strand.

Nackdelen med hösten är den glesa vägg med tallskog som finns norr om observationsplatsen vilket gör att spanet är begränsat mot norr. Man kan ofta bli överrumplad av fåglarna, samt ha kortare obstd på sig. Sträcket i sig är då ofta även väldigt spretigt och det är svårare att pricka in riktigt fina sträckdagar. Dock går det ofta ett ganska fint och koncentrerat småfågelsträck över, vilket kan förklaras av att Mälaren smalnar av ordentligt just utanför obsplatsen. Tättingarna har endast ett litet kliv över till Mäläröarnas landmassa och arter som gärna skyr vatten och de större fjärdarna kan passera förbi här på ett mer naturligt sätt. Det fina spanet österut och västerut finns såklart till hands även på hösten. Rovfågelsträcket på hösten är inte imponerande

Järvafältets satelliter

av Niklas Westermark

och de allra flesta vråkar, sparvhökar m.m. går generellt längre västerut. Den period som har varit klart bäst bevakad genom åren är mars och första halvan av april. I år blev dock ett undantag pga. coronaviruset. Vi följde rekommendationerna och höll oss på hemmaplan hela våren och vad passade då inte bättre än att hårdbevaka Mälarklippan. Det var verkligen kul att, en gång för alla, täcka in andra

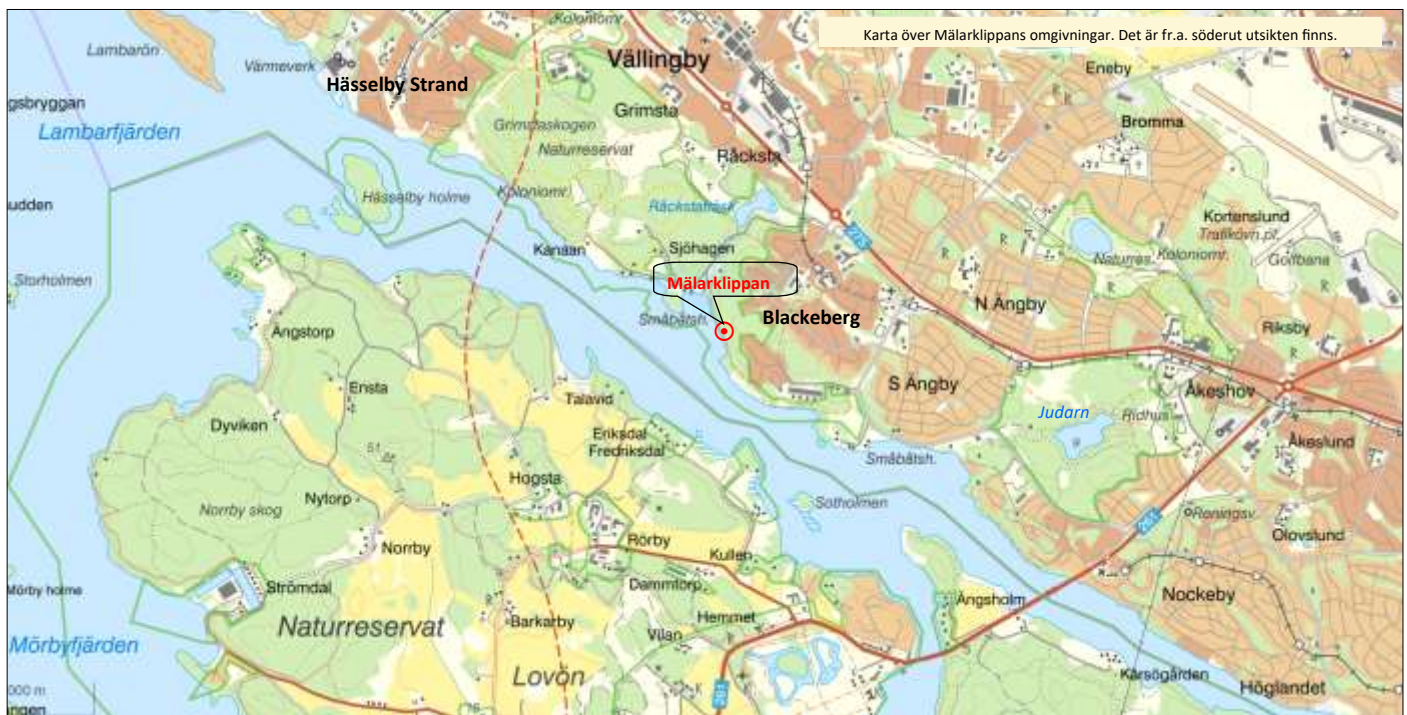
*Svartor har noterats under året, dock inte så många som t.ex. sjöorrar och lommar.
Foto: Nils Eng*

halvan av april och maj på ett bra sätt. Endast ströbesök har gjorts under senvåren tidigare år, då man oftast är i väg på andra håll i Sverige och skådar vid den tiden på året. Denna välbevakade vår har levererat några roligare arter så som: Ägretthäger (4 fynd), röd glada (2 fynd), kungsörn (2 fynd), brun glada, stäpphök, kentsk tärna (2 ex), ringtrast, svartkråka, mindre sångsvan (2 fynd - 5 ex), pilgrimsfalk (9 ex!), bändelkorsnäbb (2 ex).

Lokalens närkontakt med Mälaren har i år, förutom rekordmycket sjöorrar och lommar (förvånansvärt hög andel smålom!) också gett många andra svårare marina arter som t.ex.: gravand, gråhakedopping, ejder (3 ex), kustlabb (3 ex), svärta (6 ex) och dvärgmås (3 ex).

Utöver subrariteter och lokalt ovanliga arter har vi i år lyckats pricka många roliga och minnesvärda sträckdagar med siffror som i många fall även står sig fint nationellt. Några exempel: ringduva 3606 ex 5/4. ängs-
piplärka 1373 ex 26/4 (nytt värrekord för Stockholms rapportområde). Bläsgås 124 ex 6/5 (nytt värrekord för Stockholms rapportområde). Skogssnäppa 22 ex 18/4 (nytt sträckrekord för Stockholms rapportområde).

De två mest minnesvärda sträckesiffrorna från lokalen är: Sångsvan 2250 ex 24/12 2014 (näst högsta siffran i Sverige). Sädgås 2783 ex 23/9 2013 (endast en handfull dagar med högre siffror finns från Sverige). Anmärkningsvärda arter som noterats tidigare år är: större piplärka, tretåig mås, vit stork, turturduva, vittrut (2 fynd), röd glada, brun glada och fjällgås.

Niklas Westermark

Mälarklippan ligger vid (eller i) Grimstaskogens naturreservat, som sträcker sig från Hässelby holme längst i väster och ända bort till Tyska Botten i öster, 4 km lång och bortåt 3 km på den bredaste stället mellan Maltesholmsbadet och Hässelby slott. Området präglas av hållmarkstallskog med ibland rejält grova tallar, samt fuktig blandskog i ravinerna som genomskär klipporna. Mellan klipporna återfinns inte sällan skogspartier dominerade av löv, som får vara ostörda på grund av otillgängligheten. Annars är Grimstaskogen väldigt frekventerad av både motionärer och cyklister, som vi vet sliter mycket på skogen. Så fläckvis är området hårt nedslitet. Detta till trots, hittar man ofta små pärlor i naturen, där man kan sätta sig ner och andas in naturen, bara ett stenkast från den hetsiga förorten. Det är inte på tu tal annat än en viktig lunga för naturintresserade Blackebergs- och Vällingby/Hässelbybor, som i princip bara kan kliva ut i reservatet direkt från lokalgatan. ☒

Det går att ta sig till Mälarklippan med bil, buss eller tunnelbana. Det enklaste om man åker kommunalt är att ta tunnelbanan till Islandstorget och byta till buss 113 mot Blackebergs gård. Hoppa sedan av vid ändhållplatsen (5 min bussresa). Promenera sedan längs med Johan Tillanders väg fram till skogen (mellan Johan Tillanders väg 19 och 21). Följ sedan stigen mot höger upp genom skogen i några hundra meter. När du kommer upp på berget och har ett staket rakt nedanför dig är du framme vid obsplatsen. Alternativt kan man istället ta tunnelbanan till Blackeberg och gå i 10-15 minuter. Om man väljer att komma med bil gör man bäst i att parkera nere vid Kvarnviken, då alla parkeringarna vid bostadsområdet precis intill Mälarklippan är privata. Det finns dock betalparkering mitt emot Mälarklippan, ovanför "Snuskungens slott" - en pampig byggnad som byggdes av "snuskungen" Knut Ljunglöf när han blivit stenrik på snus. ☒

Niklas Westermark

Uppåt!

– för spettarna i Nedre Dalälven

av Stig Holmstedt, Gysinge (med synpunkter från Seppo Haavisto)

I nummer 3:2018 av JOK-bladet skrev jag om den vitryggiga hackspetten och bl.a. också om insatserna från många JOK:are när det gällde inventerandet och skyddet av arten i nuvarande Färnebofjärdens nationalpark med omgivning. Nu finns det mycket glädjande nyheter om framgångar för Naturskyddsföreningens projekt att söka återfå arten i landet. Såväl 2019 som 2020 har det häckat två par vid Färnebofjärden och ytterligare lika många i Båtforsområdet några mil nedströms i Nedre Dalälven. Därtill har det båda åren funnits ytterligare 2 lösa hannar i vardera området. Detta är fåglar än någonsin sedan mitten av 1980-talet. Äntligen verkar det som om vitryggprojektets ambitiösa uppfödning- och utsättningsprogram har börjat ge rejäla resultat!

Ungarna kunde ringmärkas – och således bli möjliga att identifiera – i tre av bona 2019 men bara i ett 2020. Orsaken var att ett av boträden 2019 och två 2020 var i så dåligt skick att de nästan var omöjliga att klättra i samt att ungarerna i ett av bona 2020 redan flugit ut när ringmärkarna kom till platsen den 18 maj. Tidpunkten för utflygningen är numera uppenbarligen minst en vecka tidigare än under "den gamla goda tiden" före år 1995, d.v.s. det år då de sista vitryggarna i den ursprungliga populationen vid Färnebofjärden häckade. Orsaken bör vara klimatförändringarna.

Men det lönar sig inte att hålla vatten i en hink som läcker. Parallellt med utsättningarna måste därför biotoperna förbättras genom främst att gran röjs bort i lövbestånd, att vissa lövträd skadas för att ge döende ved samt att populationen av bävvar starkt reduceras. Detta står i den nya skötselplanen för nationalparken från år 2018, men

länsstyrelsen i Gävleborgs län har på ett beklagligt sätt sölat med detta. Först sommaren 2020 ska arbetet komma igång, två förlorade år (egentligen 15 eftersom den nya skötselplanen blev 13 år försenad...) efter skötselplanens färdigställande och dessutom bara i liten skala, ca 20 hektar. Däremot har man lagt en massa krut på att bränna ca 300 hektar skog på Öbyhalvön i juni 2020. Detta kan visserligen säkert gynna vitryggen och andra spettar på sikt, men åtgärder av detta slag är inte lika akuta som att röja gran och minska antalet bävvar. Till skillnad från när det gäller att röja gran ligger man dessutom väldigt långt före tidtabellen i skötselplanen vad gäller bränning.

En ljusglimt är arbetet med att i parkens närhet sluta naturvårdsavtal för att skapa nya områden lämpliga för vitryggig hackspett. Håkan Kling heter mannen på skogsstyrelsen i Sala som på ett engagerat och skickligt sätt arbetar med detta. Han har redan skapat minst ett halvdussin nyckelfärdiga bostäder för arten. Ledsamt för projektet går han dock i pension om två år, men det kanske går att hitta en bra efterträdare?

När man letar efter vitryggig hackspett gör man självfallet också noteringar om andra arter fåglar, särskilt hackspettar. Glädjande våren 2020 var det stora antalet mindre hackspettar; det fanns nästan ett par i varje presumtivt vitryggområde! Orsaken kan vara den milda vintern. Däremot hade gråspetten ett bottenår, tyvärr en fortsätt-

ning på den trend som nu rått i flera år efter artens expansion söderut och gradvisa ökning från 1970-talet och framåt. Vi såg nu bara några få exemplar under inventeringarna. Möjligen kan orsaken vara att nationalparksförvaltningen inte ansett sig kunna sätta ut talg på grund av dåliga isar m.m. under de senaste milda vintrarna. Nästan alla häckningar av gråspett som vi hittat har varit belägna nära talgkorgar.

En annan hackspett som synbarligen gått kräftgång är den tretåiga. Detta gäller i synnerhet efter den stora skogsbranden i Västmanland 2014 då brandfältet året efter koloniserades av minst 20 häckande par. Redan andra året efter branden försvann dock de nytillkomna spettarna, man vart? Inte tillbaka till Nedre Dalälven i varje fall, som det verkar. Hittar de inte hem igen efter en större förflyttning?

Vårarna 2019-2020 har vi alltså upplevt både positiva och negativa trender vad gäller hackspettarna vid Färnebofjärden. Och vi måste vara medvetna om att förändringar kan ske snabbt. Vi kan inte slutgiltigt fira vitryggens ökning förrän vi sett utvecklingen de närmast kommande åren. Händelserna 1995-1996 stämmer till eftertanke; mellan dessa år minskade drastiskt antalet vitryggar vid fjärden från tre till synes stabila par till bara en individ! Men tills vi sett något liknande ska vi glädja oss över framgångarna och låta dem sporra oss till nya ansträngningar att hitta vitrygg på nya ställen samt att driva på länsstyrelsen i Gävleborgs län för att förbättra de klassiska lokalerna för arten i nationalparken. ☒

**JOK-BLADET
FÖLJER UPP!**

Hälsar
STICKAN

Foto: Ron Knight, Wikimedia Commons (Creative Commons Attribution 2.0 Generic license)

Foto: Alf Linderheim

Foto: Alf Linderheim

Foto: Alf Linderheim

Den nya vepan invigdes

på sträckräkningsdagen den 20 september. Den kan monteras på campingbordet som JOK använder som kombinerat kaffe- och bokbord. Men den kan också hängas upp på vägg eller staket, eller kanske mellan två träd, alltefter behov. Tanken är att vi ska vara tydliga med vilka vi är och att alla är välkomna att delta i aktiviteterna. På bilden ses redaktören i sällskap med Lasse Imby testa de medföljande lättviktspallarna. ☒

Foto: Peregrine Fund

Kaliforniakondorer hotas av skogsbränderna i USA

Kaliforniakondorerna vi berättade om i nummer 1:2020 är åter hotade av skogsbränder. Den extrema torkan och hettan i västra USA har orsakat rekordstora skogsbränder, som nu också tagit sin tribut av den bräckliga populationen av kaliforniakondor. Ventana Wildlife Societys Big Sur Sanctuary i Kalifornien drabbades av en tragedi förra månaden när brand förstörde dess anläggningar. Två avelskondorer dog och biologer där letar fortfarande efter några av de vilda kondorerna de övervakar i närheten. Också på andra håll, bl.a. i Idaho, har skogsbränder hotat att utplåna avelsanläggningar med kaliforniakondor, men läget anses vara under kontroll för närvarande. Man har lyckats höja beståndet av kaliforniakondor till cirka 500 individer, spridda över Kalifornien, Arizona, Utah och angränsande delar av Mexiko. ☒

Pantanal brinner också...

En av de största våtmarkerna i tropikerna, kanske den allra största, *Pantanal* i södra Brasilien och delar av Bolivia och Paraguay, har drabbats av bränder som förstört 12.000 km² - ett område större än Skåne. Man misstänker att bränderna beror på tre

faktorer, nämligen klimatförändringen, men också avskogningen av Amazonas, och inte minst den politiska situationen i Brasilien under den högerpopulistiske presidenten Jair Bolsonaro som uppmuntrar skogsskövlingen i landet. En politik som lett till en hänsynslös nedbränning av tropisk regnskog och nu alltså också dessa artrika tropiska våtmarker.

Från 1 januari till 23 juli i år räknade Brasiliens nationella rymdorganisation 3.682 bränder i Pantanal - tre gånger fler än förra året, och det högsta antalet sedan statistiken påbörjades 1998. Ekosystemet i Pantanal, som ju är en del av Rio Paraguays flodsystem, och som många svenska skådare besökt, är extremt artrikt och hem för många spektakulära djurarter, bl.a. jättestutter, jaguar, ozelot och hyacintara. ☒

[Källa: BirdLife International]

Lögn och förbannad dikt hävdar Jair Bolsonaro i ett tal till nationen. Presidenten har tagit efter sin kollega i Vita Huset, vars taktik är att slå sig för bröstet för allt som går bra, och skylla allt annat på andra. Fake News, hävdar Bolsonaro. – Vi gör stora, enorma insatser för att bekämpa bränderna och skövlingen. Men trots det får vi kritik, sade han i sitt videotal till brassarna. ☒

Vårens sträckskådning 4/4

Då höstens båda sträckskådningsaktiviteter visade sig bli så populära beslutade styrelsen att genomföra en på våren också. Det är sällan lika tydliga sträckdagar på våren då ankomsten av flyttfågellarna sker under en längre period men i början av april finns det goda möjligheter för gäss, vissa rovfåglar och en del annat. En stor skillnad från hösten blev dock den stigande oron kring den långsamt uppblossande Coronaepidemin. Visserligen var aktiviteten utomhus och läget var i början av april inte lika allvarligt som det var ett par veckor senare men togs på stort allvar. Styrelsen kontrollerade med polismyndigheten om hur regelverket skulle tolkas och polismyndigheten gav klartecken till ett genomförande med extra säkerhetsåtgärder. Inte vid något tillfälle fick antalet personer överstiga 50, alla som skulle medverka skulle vara symptomfria och två meters lucka mellan skådarna. Alla närvarande tog de särskilda åtgärderna på fullt allvar och avståndet mellan de uppställda tuberna var gått och väl inom förutsättningarna. Då aktiviteten pågick under några timmar på förmiddagen och intresserade människor kom och gick var vi även där väl inom de 50 som stipulerats. Själva aktiviteten blev trots allt väldigt lyck-

ad. Vädret visade sig från sin bästa sida med en värmande sol och inte allt för besvärande vind. Liksom under hösten hade JOK: s Matte Weiland tillfrågats och ställt upp vilket gav fokus på skådandet och många snabba och klara bestämmingar. Höjdpunkten i sträcksammanhang var en flock på 18 blåsgäss som sträckte över 30-meterskärret mot öster vid halvtiotiden.

Även på rovfågelsfronten var det bra utdelning. Sträckande sparvhök och tornfalk adderade liksom den för dagen inflygande lokala fiskgjusen. Att använda JOK: s sträckskådningsdag för att anlända till Säbysjön visar på gott omdöme. En flock sträckande storskarvar på 10 stycken tillhörde också det som rörde sig i området. Till de nytilkomna arter som visade upp sig kan läggas skogssnäppa, storlom och silltrut. Något förvånande dök ingen av de lokala havsörnarna upp och det såg ett tag ut som att aktiviteten skulle avslutas utan någon observation. Till sist bokstavligen fem i tolv dök en upp som strax efter tolv blev ytterligare några obsar. Jojje Lintrup satte upp sitt informations- och värningsbord och bjöd på kaffe och nybakade kakor. Ett mycket uppskattat inslag av såväl de etablerade Jokarna som förbipasserande nyfikna. Ett antal av dessa nya intresserade förbipasserade blev dessutom nya medlemmar när de värvades på plats. Totalt sett noterades 57 arter vilket var en bra siffra och den sammanföll med det uppskattade antalet personer som hela tiden eller någon gång bevisade evenemanget. En klart uppskattad aktivitet som kommer att dyka upp på programmet kommande år. ☒ (US)

Ugglor i Uppland

Efter ett par riktigt dåliga uggleår såg det nu lite bättre ut på ugglefronten med en del rapporter. Efter de två senaste årens mindre lyckade utfall längs Knyppplanvägen vid Skyttorp rekognoserade Ulf Svahn och Jojje Lintrup på nya ställen. Bälinge mosse och Börje sjö är två områden som stått ut lite i rapporterna och kosan styrdes dit. Vid Börje sjö fanns inte samma isiga vägar som gjorde att förra årets exkursion inte kunde gå i den riktningen men istället hade ett träd blåst ned över vägen vilket gjorde den normala vägen - icke farbar. Området såg bra ut i övrigt och på plats bestämdes att detta var ett möjligt och till och med sannolikt område. Vidare till Bälinge mosse där hela sju olika ugglearter hade blivit rapporterade sedan dagen före julafton till början av mars. På plats fann vi ett litet gäng engelska skådare som vi slog oss ihop med. De har nackdelen i förhållande till oss att de måste se fågeln medan det räcker med hörens för oss i Sverige. Efter en stund dök en slaguggla upp och visade upp sig under några sekunder när den flög mellan ett par olika träd. Det blev enda obsen men även det var en framgång. Väl framme vid exkursionsvecka 11 och första tillfället, visade det sig att de färskaste obsarna i alla fall var från Knyppplanvägen. Beslutet blev att ändå köra Knyppplanvägen. Framåt strax efter åtta hade den enda observationen varit en flygande sparvuggla i billju-

Inte ens en sketen liten sparvuggla såg vi...

set från första bilen. Inte mycket att skryta med. Efter samråd beslutades att åka över till Börje sjö och lyssna framför allt efter pärluggla, men även efter slaguggla. Båda arterna hade hörts där, även om det inte var dagen innan.

Summa summarum blev det bom även där. Än en gång visade det sig att uggle-skådning inte är något man bara beställer och går ut och hämtar. Väderförutsättningarna var inte helt på topp, men heller inget att gråta över. Inte vindstilla men väldigt lite vind vilket brukar vara en indikator. Efter att ha stått och lyssnat vid Börje sjö en knapp timme började det duggregna och därmed var spiken slagen i den kistan.

Stort intresse och svårigheten med uggle-skådning hade gjort att vi lagt in två tillfällen i kalendern. Försök två skulle ske under vecka 13. Tyvärr blev situationen med Coronaviruset mer och mer påtaglig och styrelsen fattade beslut om att inga exkursioner som medför att man samåker kunde genomföras. Det innebar att uggleexkursion nummer två ställdes in.

That's life som det heter och det gör att vi får vänta till nästa år för nya försök. Sammanlagt var vi 12 st i tre bilar och 10 anmälda till omgång nummer två. ☒ (US)

Färnebofjärdens nationalpark 14 – 15 mars...

Med Stig Holmstedt som exkursionsledare tog JOK upp en gammal fin tradition att genomföra en tidig våraaktivitet i Färnebofjärden. Inte minst genom Stigs arbete har området varit en klassiker i JOK:s exkursionsportfölj genom åren. Stigs arbete med att få området klassat som nationalpark samt den bok som Stig tillsammans med Alf Linderheim släppte under hösten har aktualiserat exkursionen igen.

Intresset visade sig vara så stort att den snabbt blev fullteknad med en lång väntelista, och trots att Coronasmittan gjorde att ett antal klev av var vi fulltaliga när vi styrde kosan mot Gysinge i det som skulle bli JOK:s sista organiserade exkursion under våren, som en konsekvens av Coronaepidemin. Målarter var naturligtvis vitryggig hackspett och gråspett, men vi hade dessutom gott

hopp om att en uggleexkursion på kvällen skulle kunna ge lite godbitar.

Vi samlades på eftermiddagen på Gysinge vandrarhem som vi fick ha för oss själva, även om vi inte riktigt fyllde alla rum till brädden. Redan vid första vandrigen fick vi en av våra målarter då den vitryggiga hackspetten visade sig fint med partner. Vi fick alltså se både honan och hanen. Dessutom fick vi även höra några trumvirvlar vilket adderade till upplevelsen. Gråspetten lyste tyvärr med sin frånvaro medan större hackspett fanns på flera ställen. Kvällen avsattes till uggle-skådning och redan vid det första stoppet blev det bingo då en lappuggla visade sig för de flesta i gruppen såväl sittande som flygande. Ett litet eftersök för de som kom fram för sent gav inget men exkursionen kunde lägga en fin uggla till samlingen.

Ett visst gnetande gav till slut en sparvuggla som kom riktigt nära och gav fina observationer både avseende läte och utseendet. Den slaguggla som befunnits i området visade dessvärre sig inte utan vi fick åka vidare. I närheten av Ettingbo fick vi höra en pärluggla ropa och vi lyckades leta upp den och fick även se den om dock i ficklampsljus. En av de bästa pärluggleobservationerna för flera av oss. Slagugglorna höll sig tysta denna kväll och trots ett antal försök fick vi avsluta kvällen med tre ugglor. En mer än godkänd ugglekväll.

Efterföljande dag användes till några stopp på vägen till Tinäset för att försöka få in gråspetten som dessvärre lyste med sin frånvaro. Tinäset gav dock gröngöling och mindre hackspett och många spår efter den tretåiga som även den höll sig undan trots enträgna försök från gruppens sida att plocka in den. Totalt sett fick exkursionen in 42 arter, där de stora kryssen var vitryggig hackspett och pärluggleobservationen.

Gruppen var helt enig i att denna exkursion borde vara ett årligt inslag och rekommendationen var att låta den sträcka sig över två nätter för att få mer utrymme till skådning på flera platser.

Närvarande var: Stig Holmstedt, Ulf Svahn, Jojje Lintrup, Krister Melander, Per Claesson, Karin Oknemark, Kjell Sahlberg, Kerstin Nordenadler, Fredrik Nordenskjöld, Alfred Thorsson-Börd och Per Thorsson-Börd. ☒ (US)

Skåne Västkusten 10-14/9

Deltagare: Ulf Svahn ledare, Stig Holmstedt fågelguide, Ann-Margreth Jörnvall, Hans Jörnvall, Gustav Knall, Åke Jernberger. Exkursionen är klassiskt inriktad på de tre huvudelementen sträckskådning, vadarskådning och rovfågelskådning. Sträckskådningen är i sin tur indelad i havsskådning och skådning vid exempelvis Nabben Falsterbo. Vadarskådning genomförs framför allt på Hallandslokalerna Getterön, Morups Tånge m.fl. samt Nabben medan rovfågelskådningen är inriktad på örnar och större rovfåglar i Fyledalen och i trakterna runt

Böringesjön. Då vindarna Tånge m.fl. samt Nabben medan rovfågelskådningen är inriktad på örnar och större rovfåglar i Fyledalen och i trakterna runt Böringesjön. Då vindarna var med oss med ganska bra tryck från väster blev det rätt mycket havsskådning. Innan alla var på plats lyckades Stig Holmstedt och Gustav Knall som ankom tidigare att få in såväl stormsvala som lunnefågel. Ett relativt frekvent sträck av storlabb och ständigt närvarande havssulor av olika åldrar gav en härlig start på exkursionen. Exkursionen fortsatte på plats vid Kattvik på södra änden av Laholmsbukten med ett tillflöde av såväl storlabb som havssulor. Några fler stormsvalar eller lunnefåglar blev det dock inte. Toppskarv kunde dock läggas till listan. En kort tur till Sandön gav en kungsfiskare men i övrigt inget anmärkningsvärt. Dag två startade med en tur i ottan till Falsäterbonäset och Nabben. Sträcket var betydande och stora flockar av bo- & bergfink sträckte ut tillsammans med andra tättingar. Sparvhökar sträckte ut i betydande mängd och skulle bli lite av en karaktärsart under exkursionen tillsammans med tornfalk och röd glada på rovfågelsidan. Ett hyfsat antal blå kärrhök gav sig också av men den högt eftertraktade stäpphöken lyste med sin frånvaro. Sträck av änder drog också ut där sjöorre var en betydande art. Gravand lyste upp och i stort sett alla andarter med undantag för årta kunde räknas in. På tillbakavägen längs östra stranden sågs ett större antal vadare med spovsnäppa, myrspov och sandlöpare samt en småsnäppa som det mest anmärkningsvärda. Gustav och Åke lyckades dessutom hitta en svarthakad buskskvätta som rörde sig i vassarna. En het början på dagen.

Stunden på Ljungen gav en hel del sparvhökar, några bi- och ormråkar och ett par stenfalkar. Därefter försökte vi på de stora rovfågellarna med fokus på örnar vilket tyvärr inte resulterade i någon framgång. Med sämre väder blev lördagen något av en mellandag, men kraftig västlig vind gjorde att vi prioriterade havsskådning. Stormfågel, sillgrissla och smålom var trevliga arter som kom in vid besöket vid Glommens sten. I regnet tog vi tillflykten till gömslena vid Getterön och kunde lägga till tre olika pilgrimsfalkar och lite vadare till listan. Sista dagen satsade vi igen på havsskådning med tillägg för ett fåfångt försök att hitta de gäckande stäpphökarna som setts i närheten av Tvååker. Trevligare blev besöket på kullen där vi i det fint utformade vindskyddet kunde observera fler storlabbar, kustlabbar, lommar och havssulor. Tretåig- och tärnmås fick vi dessvärre klara oss utan. Summa summarum blev det 128 arter. ☒

Posttidning B

JOK-Bladet
Båtsman Nähls Gränd 4
163 47 Spånga

Ungar och fågelskådning

Foto: Erica Lintrup

Det här ögonblicket kommer Cornelia aldrig att glömma. När hon fick hjälpa till att ringmärka göktytor genom att hålla en av ungarna åt Peter Cardsjö, som leder Bevara Göktytan på Järnafältet med omnejd. Det är händelser som denna som formar barnens intresse för naturen, som de sedan tar med sig livet ut. JOK arbetar sedan en tid med att skapa förutsättningar för medlemmarna att komma ut till gemensamma aktiviteter som gynnar samhörighet mellan oss i den äldre generationen och våra barn och barnbarn. Välkommen!